

e. invloed van *water*. De 'natte club' vult 4 petriscalen met een laagje water en resp. 10 cc., 20 cc., 25 cc. en 30 cc. water (in drievoud). Ook hier wordt dagelijks één zaad op de watten gelegd. De groep doet uiteraard niets aan de waterstand.

BIJLAGE 6

PROJEKT ONGEHOORZAAMHEID

Els Boon, Willem Brandenburg, Frank Jansen, Frans Peeters en Peter-Jan Schellens

DOEL

Bewustmaking van de veelheid van regels waaraan onbewust gehoorzaamd wordt, en bewustmaking van de mogelijkheid om bewust wel of niet te gehoorzamen aan regels en eventueel regels te veranderen.

OPZET

1. Ontdekking van het bestaan van regels

De klas wordt verdeeld in groepjes van ± vijf leerlingen. Elk groepje krijgt een aparte opdracht, bv:

- iets gaan kopen in een supermarkt
- iets gaan drinken in een café
- informatie gaan inwinnen bij het VVV
- postzegels gaan halen bij het postkantoor
- een boek gaan halen uit de bibliotheek.

Daarbij moet elke leerling voor zichzelf zoveel mogelijk regels proberen op te schrijven, waaraan hij/zij tijdens het uitvoeren van de opdracht moet gehoorzamen.

2. Bewustmaking van het karakter van regels

a. Na het uitvoeren van de opdracht uit 1. stelt elk groepje in onderling overleg een lijst op van alle regels waaraan tijdens het uitvoeren van de opdracht voldaan is. Elke regel wordt op een apart kaartje geschreven.

b. Vervolgens wordt door de leden van de groep voor elke regel aangegeven:

- Waaraan of aan wie gehoorzaamd moet worden
- Wat het gevolg is van niet gehoorzamen (sanktie/wanorde/etc.)
- Het oordeel van de groep over de (on)zinvolheid, (on)aanvaardbaarheid, voordelen/-nadelen, het (on)nuttig of (on)nodig zijn van de regel in kwestie.

Het is met name deze activiteit, die o.i. de leerlingen inzicht moet geven in de aard van de betreffende regels.

c. Vervolgens verdeelt elk groepje zijn regels in die categorieën die het het belangrijkste vindt. De criteria volgens welke deze categorieën geformuleerd worden, moeten

ontleend worden aan b.; zo kunnen de regels onderverdeeld worden naar de uitvaardigende instantie, naar de strafmaat bij de overtreding, naar het feit of ze al dan niet als zinvol ervaren worden, etc.

d. Tenslotte brengt elke groep in de klas verslag uit van zijn bevindingen.

3. Toepassing

Op verschillende manieren kan het verkregen bewustzijn van de aard van regels toegepast worden:

a. Toepassing bij het verduidelijken van regelsystemen die fungeren in de objecten van vakken als: wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, maatschappijleer, grammatika, spelling, etc.

b. Toepassing op konkrete situaties waarin de leerlingen verkeren, zonder daarbij duidelijk in de richting van actie te werken (bv. inzicht krijgen in de regels van de school).

c. Toepassing op konkrete situaties waarin de leerlingen verkeren, waarbij wél in de richting van actie gewerkt wordt.

Van de laatste toepassingsmogelijkheid geven we een *voorbeeld*:

tot grote ontevredenheid van de leerlingen mag er niet gevoetbald worden op de speelplaats, anders sneuvelen de ruiten.

Procedure: de leerlingen werken weer in groepjes

- elke groep maakt een analyse van de regel in kwestie als in 2b
- per groep wordt een alternatieve regeling in elkaar gezet die bevredigender lijkt te zijn
- de resultaten van de groepen worden klassikaal uitgewisseld en besproken, hetgeen leidt tot een keuze door de klas van de beste regeling
- er worden stappen gedaan (al naar gelang de situatie) om de oude regeling door de nieuwe te vervangen
- na enige tijd wordt geëvalueerd of de nieuwe regeling inderdaad heeft bewezen, beter te zijn